

5.2 – Sannhets- og forsoningsarbeid for døve og tegnspråklige

Den finske staten har initiert en sannhets- og forsoningsprosess for døve og tegnspråklige, med som mål å arbeide for fred og tilgivelse for fortidens skader på døvesamfunnet. Norge kan bli det neste landet til å sette ned et sannhets- og forsoningsarbeid for døve og tegnspråklige, etter Finland. Det vil gi døvesamfunnet og den norske staten et sterkere grunnlag for videre arbeid mot et likestilt samfunn med likeverdig deltakelse.

Norsk tegnspråk sin historie henger sammen med de døves historie og er preget av undertrykking og lav status. Norsk tegnspråk var forbudt som undervisningsspråk i norske grunnskoler fra 1880-årene og helt inn i 1970-årene. Elevene måtte sitte med armene i kors og fikk straff om de snakket tegnspråk i timen. Det gikk kraftig utover læringen og mange døve barn og unge utviklet språkskam.

Utvalget bak NOU for norsk tegnspråk (juni 2023) mente at det trengs ny tegnspråkpolitikk og la frem forslag til krafttak for å løfte norsk tegnspråk og en rekke tiltak for å løse utfordringene i samfunnet. Utvalget beskrev samfunnet som lydbasert (fonosentrisk) med lyd og hørsel som normen, og mente det fører til diskriminering og marginalisering av døve. Utvalget gjorde kort rede for forholdet mellom døvesamfunnet og storsamfunnet, og undertrykking av døve. En av historiene som er trukket frem her er galvanisme med strøm gjennom ørene og kroppen, som var svært smertefullt. Den trekker også frem steriliseringsloven og hvordan den direkte og indirekte har rammet døve.

Utvalget understreket innledningsvis i NOU-en at gjennomgangen av døvehistorien og ulik politikk var gjort selektivt ut fra hva de vurderte som relevant for utvalgets mandat. Det er derfor behov for videre arbeid og utredninger. Konsekvensene er så innarbeidet i samfunnsstrukturen at vi trenger et sannhets- og forsoningsarbeid.

Forskningsartikkelen «Døve kvinners merarbeid i møte med barselomsorgen» av stipendiat Marita Løkken (2024) er et av mange eksempler på hvordan kunnskap kan identifisere strukturell diskriminering og hvor barrierene oppstår. Løkken avdekte mangel på kunnskap og holdninger hos helsepersonell, og hvordan og hvorfor familiene ikke fikk likeverdige helsetjenester. Slik kunnskap er nødvendig for å se samfunnet fra minoritetenes perspektiver og for å fjerne barrierene. Sannhets- og forsoningsarbeidet vil bidra til en felles forståelse og et felles mål om et bedre samfunn for alle.

SVs prinsipp er at «så lenge denne undertrykkelsen eksisterer, vil det alltid være ufrihet. Frihet fra undertrykkelse oppnås kun gjennom kollektiv frigjøringskamp». Strukturer bygd på et negativt menneskesyn er uforenlig med sosialismens frihet. Trøndelag SV mener at tiden er inne for sannhets- og forsoningsarbeid for døve og tegnspråklige i Norge, og ber om at det jobbes for å fremme et forslag på Stortinget.

Innsendere: Annbjørg Horgar, Hilde Marie Gaebpie Danielsen og Lars Haltbrekken